

Legilingwistyka Porównawcza

*Comparative Legilinguistics
(International Journal for Legal
Communication)*

Instytut Językoznawstwa
Wydział Neofilologii
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
Poznań

Legilingwistyka Porównawcza 3/2010
INSTYTUT JĘZYKOZNAWSTWA
PRACOWNIA LEGILINGWISTYKI

www.lingualegis.amu.edu.pl

lingua.legis@gmail.com

KOMITET REDAKCYJNY

Redaktor: Jerzy Bańczerowski

Współredaktor: Aleksandra Matulewska

Sekretarze: Karolina Gortych, Joanna Grzybek, Karolina Kaczmarek, Joanna Nowak,
Paulina Nowak-Korcz

Członkowie: Lucja Biel, Artur Kubacki, Maria Teresa Lizisowa, Iwona Witzak-
Plisiecka, Feliks Zedler

Adres Redakcji

Instytut Językoznawstwa

Pracownia Legilingwistyki

Al. Niepodległości 4, pok. 218B

61-874 Poznań, Poland

lingua.legis@gmail.com

Copyright by Institute of Linguistics

Wydrukowano w Polsce

ISSN ...

Nakład 100 egz.

Redakcja i skład: Pracownia Legilingwistyki

Druk: Drukarnia Uniwersytetu im. A. Mickiewicza

SPIS TREŚCI

ARTYKUŁY

Wstęp	9
1. Przekład prawniczy i terminologia języka prawa	
Katarzyna BIERNACKA-LICZNAR (Polska), Europejski nakaz aresztowania w Polsce i we Włoszech.	11
Yuki HORIE (Polska/Japonia), Różnice w procedurze rozwodowej w prawie japońskim i polskim z punktu widzenia przekładu prawniczego.	23
Józef JAROSZ (Polska), O językowych i prawnych archaizmach w konstytucji Królestwa Danii.	35
Karolina KACZMAREK (Polska), Relacje tekstowe jako system wspomagający proces tłumaczenia tekstów paralelnych na przykładzie polskiej i węgierskiej umowy sprzedaży.	45
Aleksandra MATULEWSKA (Polska), Teksty paralelne a ustalenie konotatów i denotatów na potrzeby przekładu polsko-angielskiego.	55
Julia MAZURKIEWICZ-SUŁKOWSKA (Polska), Z problematyki bułgarsko-polskich tłumaczeń tekstów prawniczych i sądowych.	69
Katarzyna SIEWERT (Polska), O tworzeniu terminów prawnych na przykładzie terminologii polskiego i niemieckiego prawa handlowego.	79
Feliks ZEDLER (Polska), Wybrane zagadnienia z zakresu prawa i postępowania cywilnego w aspekcie translatologicznym z języka polskiego na angielski.	91
2. Język prawny i prawniczy	
Magdalena KRZYŻANOWSKA (Polska), Słowne potyczki – tradycyjny spór sądowy u Amharów.	99
Piotr SZCZEKOCCI (Polska), Założenia semantyki Saula Kripkego i Hilarego Putnama i ich wpływ na współczesną analizę języka prawnego.	113
Irena SZCZEPANKOWSKA (Polska), Języki prawa w państwie polsko-litewskim (od XVI do XVIII wieku) z perspektywy komunikacji międzykulturowej i praktyk translatorskich.	119
3. Korpusy	
Anna ANDRZEJCZUK (Polska), Narodowy Korpus Języka Polskiego – teoria i praktyka. Fakty, mity, potrzeby.	133
4. Recenzje	
Joanna GRZYBEK (Polska), Recenzja <i>Terminologiarbeit im Recht: Deskriptiver begriffsorientierter Ansatz vom Standpunkt des Übersetzers</i> Petera SANDRINIEGO.	143

TABLE OF CONTENTS

ARTICLES

Preface	9
5. Legal translation and terminology	
Katarzyna BIERNACKA-LICZNAR (Poland), European Arrest Warrant in Poland and Italy.	11
Yuki HORIE (Poland/Japan), Divorce Proceedings Differences in Polish and Japanese Law for the Purpose of Legal Translation.	23
Józef JAROSZ (Poland), Linguistics Archaisms and Legal Anachronisms in the Constitution of the Kingdom of Denmark.	35
Karolina KACZMAREK (Poland), Textual Relations as a System Enchancing Translation of Parallel Legal Texts. A Case Study of Polish and Hungarian Contracts of Sale.	45
Aleksandra MATULEWSKA (Poland), Using Parallel Texts to Determineh Connotative and Denotative Equivalents in Polish-English Translation.	55
Julia MAZURKIEWICZ-SUŁKOWSKA (Poland), Polish-Bulgarian Translation of Court Texts.	69
Katarzyna SIEWERT (Poland), Coining Legal Terms – A Case Study of Polish and German Commercial Law.	79
Feliks ZEDLER (Poland), Selected Features of Civil Law and Civil Procedure in Polish-English Translation.	91
6. Legal language	
Magdalena KRZYŻANOWSKA (Poland), Verbal Contests – The Amhara’s traditional Mode of Litigation.	99
Piotr SZCZĘKOCCI (Poland), The Principles of Saul Kripke’s and Hilary Putman’s semantics and Their Influence on the Contemporary Analysis of Legal Language.	113
Irena SZCZEPANKOWSKA (Poland), Languages of the Law in the Polish-Lithuanian Commonwealth (from 16th to 18th Century) from the Perspective of Intercultural Communication and Translation Practices.	119
7. Corpora	
Anna ANDRZEJCZUK (Poland), The National Polish Language Corpus – Theory and Practices. Facts, Myths and Needs.	133
8. Reviews	
Joanna GRZYBEK (Poland), Review of <i>Terminologearbeit im Recht: Deskriptiver begriffsorientierter Ansatz vom Standpunkt des Übersetzers</i> by Peter SANDRINI.	143

Europejski nakaz aresztowania w Polsce i we Włoszech

Katarzyna BIERNACKA-LICZNAR

Uniwersytet Wrocławski

Instytut Studiów Klasycznych, Śródziemnomorskich i Orientalnych

ul. Szewska 49

50-139 Wrocław

katarzyna.licznar@uni.wroc.pl

Abstrakt: Europejski Nakaz Aresztowania (ENA) został wprowadzony w Polsce w 2004 roku, z chwilą przystąpienia naszego kraju do Unii Europejskiej. Podstawowym zadaniem ENA było uproszczenie i usprawnienie systemu przekazywania osób dzięki pominięciu złożonych procedur ekstradycyjnych pomiędzy państwami należącymi do Unii Europejskiej. Celem artykułu jest wskazanie różnic w terminologii polskiej dotyczących listy 32 przestępstw objętych ENA, zaprezentowanie listy 32 kategorii przestępstw objętych ENA dla pary językowej: polski i włoski oraz pojawiających się trudności terminologicznych w przypadku tłumaczenia ENA. W artykule przedstawiono także częstotliwość stosowania ENA przez polskie sądy w latach 2006–2008, jak również zaprezentowano trudności związane z inkorporowaniem przepisów Decyzji Ramowej z 2002 roku dotyczących ENA we Włoszech.

European Arrest Warrant in Poland and Italy

Abstract: The European Arrest Warrant (EAW, or more rarely, EUAW) was introduced in Poland in 2004, at the moment of our country accession to the European Union. Simplification and rationalization of the system of persons transfer throughout the states of the European Union, thanks the elimination of complex extradition procedures, were the basic tasks of EAW. The aim of the paper is to show differences at Polish terminology concerning the list of 32 crimes covered by EAW, to present the list of 32 crime categories covered by EAW for the languages pair: Polish and Italian, and to present terminological problems in case of EAW translation. Frequency of EAW application by Polish courts between the years 2006–2008, as well as problems connected with incorporation of laws of Framework decision from 2002 concerning EAW in Italy were also presented in the paper.

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej w 2004 roku zaowocowało między innymi wprowadzeniem wielu nowych, nieznanych, bądź też niestosowanych wcześniej terminów, związanych z procesem unifikacji prawa. W przypadku Polski historia terminologii prawnej sięga XVII wieku, kiedy to „zaczęto sobie zdawać sprawę z faktu, że w zasobie wyrazowym używanym do tworzenia tekstów naukowych szczególną pozycję zajmują terminy, dzięki nim bowiem dokonuje się porozumienie między specjalistami danej dziedziny wiedzy” (Kierzkowska, 2007, s. 165). Wiek XVIII nie przyniósł konstruktywnych rozwiązań dotyczących tłumaczenia terminów. Naukowcy nie doszli do porozumienia, czy należy bezwzględnie tłumaczyć wszystkie terminy na język polski, czy też pozostawić je w wersji obcojęzycznej, wówczas po łacinie. Dopiero okres międzywojenny 1918–1939 i aktywność wybitnych prawników, historyków prawa i w mniejszym stopniu językoznawców polskich spowodowała stworzenie rdzenie

polskiej terminologii języka prawnego. Jej twórcy starali się przestrzegać stosowania istniejących już wówczas terminów polskich i tworzyć polskie odpowiedniki dla nowych terminów, dla których wcześniej operowano internacjonalizmami (Jopek-Bosiacka, 2008, s. 16). W drugiej połowie XX wieku polski język prawniczy nieoczekiwanie wzbogacił się o bardzo dużą liczbę nowych terminów i frazeologizmów. Zwroty międzynarodowe napływające do Polski z Europy Zachodniej i Stanów Zjednoczonych nie zostały przetłumaczone zgodnie z obowiązującą tradycją języka prawnego. Użytkownicy nowej terminologii niejednokrotnie stworzyli terminy tam, gdzie istniały już rdzennie polska frazeologia i terminologia. Taka sytuacja spowodowała niespójność terminologiczną. Ciekawe przykłady frazeologizmów, które są tłumaczone z języka angielskiego na język polski, bez zachowania historycznego polskiego języka prawnego podaje Kierzkowska (2007, s. 167). Jak słusznie zauważa w swojej książce Anna Jopek-Bosiacka, wybór właściwego terminu jest kluczową fazą tłumaczenia tekstu, wymaga od osoby tłumacza nie tylko znajomości języka, ale przede wszystkim odpowiedniego poziomu wiedzy fachowej, kulturowej i językowej.

Młodzi tłumacze, absolwenci filologii, niejednokrotnie niemający w trakcie studiów zajęć z terminologii i podstaw prawa, nie zdają sobie sprawy z czyhających na nich pułapek ze strony języka specjalistycznego, do jakiego należą język prawny i prawniczy.

O ile w przypadku języków obcych zaliczanych do pierwszej grupy językowej (j. angielski, j. niemiecki, j. rosyjski i j. francuski) tłumacze mają bogaty zasób słowników, kodeksów, materiałów, które są nieocenionym źródłem poprawnej terminologii, o tyle osoby z pozostałych grup muszą niejednokrotnie włożyć sporo wysiłku i czasu, aby dotrzeć do poprawnych terminów stosowanych w prawodawstwie polskim i w kraju, na który, bądź z języka którego, tłumaczą dany tekst. Podstawowym zadaniem tłumacza tekstów prawnych jest stosowanie poprawnych terminów specjalistycznych. Warto w tym miejscu wspomnieć o zasadach techniki prawodawczej, zgodnie z którą „teksty prawne jako teksty specjalistyczne wymagają od osoby tłumacza oznaczania jednakowych pojęć jednakowymi określeniami, zaś różnych pojęć nigdy nie oznacza się tymi samymi określeniami” (Jopek-Bosiacka, 2008, s. 30).

W pierwszej części niniejszego artykułu zajmiemy się omówieniem dokumentu, który powstał w 2002 roku, Europejskiego Nakazu Aresztowania (ENA). Decyzją ramową Rady Europejskiej 13 czerwca 2002 roku wprowadzono Europejski Nakaz Aresztowania, który zastąpił ekstradycję. W Polsce ENA jest instytucją wprowadzoną do kodeksu z dniem 1 maja 2004 roku, czyli z chwilą przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Zadaniem ENA było uproszczenie i usprawnienie systemu przekazywania osób dzięki pominięciu złożonych procedur ekstradycyjnych. Na podstawie ENA władze państwa nie mogą odmówić wydania swojego obywatela innemu państwu członkowskiemu i muszą to zrobić w przeciągu 90 dni od aresztowania. Wprowadzenie w 2002 roku ENA stanowiło wielki krok naprzód w dziedzinie współpracy sądowej pomiędzy 25 państwami Unii Europejskiej. Niewątpliwie Europejski Nakaz Aresztowania jest szybszy i prostszy od ekstradycji, która obowiązuje nadal w stosunkach pomiędzy UE i państwami spoza UE (Biel, 2007, s. 3–8).

Zgodnie z definicją podaną na stronach www.eur-lex.europa.eu Europejski Nakaz Aresztowania to decyzja sądowa wydawana przez Państwo Członkowskie w celu

aresztowania i przekazania przez inne Państwo Członkowskie osoby, której wniosek dotyczy, celem przeprowadzenia postępowania karnego, bądź też wykonania kary pozbawienia wolności, bądź środka zabezpieczającego. Nakaz sporządza się na podstawie nakazu aresztowania lub decyzji sądowej mającej ten sam skutek lub podlegającego wykonaniu orzeczenia. ENA musi być przetłumaczony na język urzędowy państwa członkowskiego. W artykule 2 decyzji ramowej z 2002 roku czytamy, jaki jest zakres stosowania europejskiego nakazu aresztowania, a mianowicie zostaje on wydany w przypadku czynów, które w świetle prawa obowiązującego w wydającym nakaz Państwie Członkowskim zagrożone są karą pozbawienia wolności lub środkiem zabezpieczającym o maksymalnym wymiarze co najmniej 12 miesięcy albo w przypadku, gdy zapadł wyrok lub wydano środek zabezpieczający o wymiarze co najmniej 4 miesięcy. Tabela 1 zawiera wykaz przestępstw objętych ENA, w przypadku których zniesiono wymóg weryfikacji pod kątem podwójnej odpowiedzialności karnej za popełniony czyn.

Tabela 1. Lista przestępstw objętych ENA

Lp.	Termin w języku polskim
1.	Cyberprzestępczość
2.	Falszowanie dokumentów urzędowych i obrót takimi dokumentami
3.	Falszowanie pieniędzy, w tym euro
4.	Falszowanie środków płatniczych
5.	Handel ludźmi
6.	Korupcja
7.	Kradzież w formie zorganizowanej lub rozbój z użyciem broni
8.	Nielegalny obrót środkami odurzającymi i psychotropowymi
9.	Nielegalny obrót bronią, amunicją, materiałami wybuchowymi
10.	Nielegalny obrót organami i tkankami ludzkimi
11.	Nielegalny obrót dobrami kultury, w tym antykami i dziełami sztuki
12.	Nielegalny obrót hormonami i innymi substancjami wzrostu
13.	Nielegalny obrót materiałami jądrowymi i radioaktywnymi
14.	Obrót kradzionymi samochodami
15.	Oszustwa, w tym oszustwa na szkodę interesów finansowych Wspólnot Europejskich w rozumieniu Konwencji o ochronie interesów finansowych Wspólnot Europejskich z dnia 26 lipca 1995 roku
16.	Podpalenie
17.	Podrabianie i piractwo produktów
18.	Porwanie statku wodnego lub powietrznego
19.	Pranie dochodów z przestępstwa
20.	Przestępstwa należące do właściwości Międzynarodowego Trybunału Karnego
21.	Przestępstwa przeciwko środowisku naturalnemu, w tym nielegalny obrót zagrożonymi gatunkami roślin i zwierząt
22.	Rasizm i ksenofobia
23.	Sabotaż
24.	Seksualne wykorzystanie dzieci i pornografia dziecięca

25.	Sprzeniewierzenie cudzego mienia
26.	Terroryzm
27.	Udział w organizacji przestępczej
28.	Udzielanie pomocy w nielegalnym przekroczeniu granicy lub pobycie
29.	Wymuszenie rozbójnicze
30.	Zabójstwo, spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu
31.	Zgwałcenie

Źródło: Na podstawie: Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 20.04.2004.

Zaprezentowana powyżej tabela zawierająca listę przestępstw objętych ENA przysporzyła niemałych kłopotów tłumaczom, którzy musieli dokonać tłumaczenia poszczególnych terminów z języka angielskiego na języki narodowe.

Dla języka polskiego możemy odnaleźć dwa dokumenty z podanymi tłumaczeniami poszczególnych przestępstw. W artykule autorstwa Łucji Biel (2007, s. 6–7) możemy się zapoznać z polskimi odpowiednikami poszczególnych przestępstw, które stanowiły załącznik do decyzji ramowej Rady 2003/577/JHA (dla wersji angielskiej) i 2003/577/WSiSW dla wersji polskiej. Lista przestępstw zaprezentowana w tabeli 1 pochodzi z Dziennika Ustaw z 2004 roku (Dz.U. 2004.73.664). Różnice w terminologii polskiej są nieznaczne, jednak istnieją. Dla przykładu prezentujemy je w tabeli nr 2.

Tabela 2. Różnice w terminologii polskiej dotyczące listy 32 przestępstw objętych ENA

Wersja polska pochodząca z decyzji ramowej Rady 2003/577/WSiSW	Dz.U. 2004.73.664	<i>Kodeks postępowania karnego, oprac. M. Masłowska, Warszawa, LexisNexis 2008, s. 204–205</i>
Przestępczość komputerowa	Cyberprzestępczość	Przeciwko ochronie danych gromadzonych, przechowywanych, przetwarzanych lub przekazywanych w systemie informatycznym
Falszowanie walut, w tym waluty euro	Falszowanie pieniędzy, w tym euro	Falszowanie oraz obrót fałszywymi pieniędzmi lub innymi środkami płatniczymi
Ułatwianie bezprawnego wjazdu i stałego przebywania	Udzielanie pomocy w nielegalnym przekroczeniu granicy	Udzielanie pomocy w nielegalnym przekroczeniu granicy lub pobycie
Nadużycia finansowe, w tym mające negatywny wpływ na interesy finansowe WE	Oszustwa, w tym oszustwa na szkodę interesów finansowych Wspólnot Europejskich w rozumieniu Konwencji o ochronie interesów finansowych	Oszustwa

	Wspólnot Europejskich z dnia 26 lipca 1995 roku	
Pranie wpływów pieniężnych z przestępstwa	Pranie dochodów z przestępstwa	Wprowadzanie do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł
Ściąganie haraczy i wymuszenie	Wymuszenie rozbójnicze	Wymuszenie rozbójnicze z użyciem broni palnej lub groźby jej użycia
Oszustwo	Sprzeniewierzenie cudzego mienia	Sprzeniewierzenie cudzego mienia

Za słuszne można uznać stwierdzenie: „główną bolączką decyzji o europejskim nakazie aresztowania wydaje się niejednolita, niespójna terminologia, daleka najczęściej od terminologii prawnej” (Płachta, 2002, s. 59). Warto podkreślić, że w projekcie Komisji Europejskiej początkowo myślano o stworzeniu słowniczka, który niewątpliwie ułatwiłby życie niejednemu tłumaczowi, niestety nigdy nie doszło do realizacji tego pomysłu. Aby uzmysłowić sobie potrzebę zaistnienia takiej publikacji, warto przyrzeć się tabeli 2, czy też zapoznać się z terminami ENA podanymi w języku angielskim. Uważny czytelnik, w tym przypadku tłumacz, odkrywa, że w polskich tłumaczeniach pojawiają się różne odpowiedniki terminu *double criminality of the act*: „podwójna odpowiedzialność karna za popełniony czyn” – tłumaczenie decyzji o ENA; „podwójna kryminalizacja” – broszura o ENA wydana przez Dyрекcję Generalną ds. Wymiaru Sprawiedliwości, Wolności i Bezpieczeństwa; „podwójna przestępczość czynu” – decyzja 2003/568/WSiSW (Biel, 2007, s. 6). W odniesieniu do 32 kategorii przestępstw wymienionych w ENA wyłączone zostało wymaganie podwójnej przestępczości czynu jako jednego z fundamentalnych warunków wydania oskarżonego w drodze ekstradycji. Jest to niejednokrotnie trudna do przeprowadzenia procedura spowodowana przede wszystkim zróżnicowaniem zakresu kryminalizacji. Obecnie, gdy Unia liczy 27 członków, nawet wydawałoby się najprostszym termin zabójstwo nie powinien następczą trudności w żadnych z 27 krajów Wspólnoty. Jednak czyn, który w jednym państwie jest morderstwem (np. Polska), w innym jest niekaralną eutanazją (np. w Holandii, Luksemburgu). Wiele nazw typów przestępstw odwołuje się do czynów powszechnie kryminalizowanych we wszystkich Państwach Unii: nielegalny obrót bronią, amunicją i materiałami wybuchowymi, fałszowanie pieniędzy, w tym euro, uprowadzenie, bezprawne pozbawienie wolności, wzięcie zakładników, fałszowanie dokumentów i obrót nimi oraz podpalenie.

Na liście 32 przestępstw znajduje się termin terroryzm, który na szeroką skalę został wprowadzony do języka codziennego po ataku na World Trade Center w 2001 roku. W 2002 roku, czyli w momencie powstawania listy 32 przestępstw, nie było jeszcze definicji zjawiska terroryzmu na potrzeby prawa karnego (Płachta, 2002, s. 15). W momencie ogłoszenia listy przestępstw w 2002 roku polski Kodeks karny zawierał

definicję zorganizowanej grupy przestępczej. Dopiero przystąpienie Polski do UE spowodowało nowelizację Kodeksu karnego. Artykuł 258 otrzymał brzmienie:

„Art. 258 § 1. Kto bierze udział w zorganizowanej grupie albo związku mających na celu popełnienie przestępstwa lub przestępstwa skarbowego, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Jeżeli grupa albo związek określone w § 1 ma charakter zbrojny albo mają na celu popełnienie przestępstwa o charakterze terrorystycznym sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 3. Kto grupę albo związek określone w § 1 w tym mające charakter zbrojny zakłada lub taką grupą albo związkiem kieruje, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 4. Kto grupę albo związek mające na celu popełnienie przestępstwa o charakterze terrorystycznym zakłada lub taką grupą lub związkiem kieruje, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3” (*Kodeks karny*, Warszawa, Wolters Kluwer 2009, s. 98).

Poważne trudności tłumaczom stworzył termin *swindling*, zgodnie z polską wersją z 2003 roku tłumaczony jako oszustwo, w kolejnych latach jako sprzeniewierzenie cudzego mienia. Profesor Płachta w obszernym artykule poświęconym ENA (Płachta, 2002) wskazuje na najwłaściwszy odpowiednik terminu *swindling* słowo szwindel, jednak jako słowo potoczne nie pasuje ono do języka prawodawstwa. Podobnych trudności nastroczał termin *racketeering and extortion*, w wersji z 2003 roku tłumaczony jako ściganie haraczy i wymuszanie, obecnie jako wymuszanie rozbójnicze (Dziennik Ustaw), czy też w wersji rozszerzonej: wymuszenie rozbójnicze z użyciem broni palnej lub groźby jej użycia (Kodeks postępowania karnego). Kolejne pojęcie *computer-reletad crime* to odpowiednio: przestępczość komputerowa (2003), cyberprzestępczość (Dziennik Ustaw) i pełne określenie przestępstwa zawarte w Kodeksie: przeciwko ochronie danych gromadzonych, przechowywanych, przetwarzanych lub przekazywanych w systemie informatycznym.

Analiza wersji polskiej i włoskiej listy 32 przestępstw dostarcza kolejnych wątpliwości, szczególnie dla początkujących tłumaczy.

Tabela 3. Lista 32 przestępstw objętych ENA

Lp.	Termin w języku polskim	Termin w języku włoskim
1.	Udział w organizacji przestępczej	Partecipazione a un'organizzazione criminale
2.	Terroryzm	Terrorismo
3.	Handel ludźmi	Tratta di esseri umani
4.	Seksualne wykorzystanie dzieci i pornografia dziecięca	Sfruttamento sessuale dei bambini e pornografia infantile
5.	Nielegalny obrót środkami odurzającymi i psychotropowymi	Traffico illecito di stupefacenti e sostanze psicotrope
6.	Nielegalny obrót bronią, amunicją, materiałami wybuchowymi	Traffico illecito di armi, munizioni ed esplosivi

7.	Korupcja	Corruzione
8.	Oszustwa, w tym oszustwa na szkodę interesów finansowych Wspólnot Europejskich w rozumieniu Konwencji o ochronie interesów finansowych Wspólnot Europejskich z dnia 26 lipca 1995 roku	Frode, compresa la frode che lede gli interessi finanziari delle Comunità europee ai sensi della convenzione del 26 luglio 1995 relativa alla tutela degli interessi finanziari delle Comunità europee
9.	Pranie dochodów z przestępstwa	Riciclaggio di proventi di reato
10.	Falszowanie pieniędzy, w tym euro	Falsificazione di monete, ivi compresa la contraffazione dell'euro
11.	Cyberprzestępczość	Criminalità informatica
12.	Przestępstwa przeciwko środowisku naturalnemu, w tym nielegalny obrót zagrożonymi gatunkami roślin i zwierząt	Criminalità ambientale, compreso il traffico illecito di specie animali protette e il traffico illecito di specie e di essenze vegetali protette
13.	Udzielanie pomocy w nielegalnym przekroczeniu granicy lub pobycie	Favoreggiamento dell'ingresso e del soggiorno illegali
14.	Zabójstwo, spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu	Omicidio volontario, lesioni personali gravi
15.	Nielegalny obrót organami i tkankami ludzkimi	Traffico illecito di organi e tessuti umani
16.	Urowadzenie osoby, bezprawne pozbawienie wolności i wzięcie zakładników	Rapimento, sequestro e presa di ostaggi
17.	Rasizm i ksenofobia	Razzismo e xenofobia
18.	Kradzież w formie zorganizowanej lub rozbój z użyciem broni	Furti organizzati o con l'uso di armi
19.	Nielegalny obrót dobrami kultury, w tym antykami i dziełami sztuki	Traffico illecito di beni culturali, compresi gli oggetti d'antiquariato e le opere d'arte
20.	Sprzeniewierzenie cudzego mienia	Truffa
21.	Wymuszenie rozbójnicze	Racket e estorsioni
22.	Podrabianie i piractwo produktów	Contraffazione e pirateria in materia di prodotti
23.	Falszowanie dokumentów urzędowych i obrót takimi dokumentami	Falsificazione di atti amministrativi e traffico di documenti falsi
24.	Falszowanie środków płatniczych	falsificazione di mezzi di pagamento
25.	Nielegalny obrót hormonami i innymi substancjami wzrostu	Traffico illecito di sostanze ormonali ed altri fattori di crescita
26.	Nielegalny obrót materiałami jądrowymi i radioaktywnymi	Traffico illecito di materie nucleari e radioattive
27.	Obrót kradzionymi samochodami	Traffico di veicoli rubati
28.	Zgwałcenie	Stupro
29.	Podpalenie	Incendio doloso

30.	Przestępstwa należące do właściwości Międzynarodowego Trybunału Karnego	Reati che rientrano nella competenza giurisdizionale della Corte Penale Internazionale
31.	Porwanie statku wodnego lub powietrznego	Dirottamento di aereo/nave
32.	Sabotaż	Sabotaggio

Źródło: Na podstawie: http://www.ms.gov.pl/ue/ue_ena_info.php.

Już sam termin *osoba ścigana* przysparza trudności. W słownikach włosko-polskich i polsko-włoskich dostępnych na rynku odnajdujemy 2 terminy: *persona ricercata* i *persona perseguitata* (Cieśla, Jamrozik, Głos, 2006, t. 3, s. 104), a jedyny na polskim rynku słownik prawniczy włosko-polski nie zamieszcza w ogóle terminu osoba ścigana (Grelewicz-La Mela, Nuzzo, 2003). Natomiast w słowniku prawniczym włoskim pod terminem *Mandato di arresto europeo* (odpowiednik polskiego ENA) nie odnajdujemy terminu osoba ścigana, a jedynie termin *imputato* (oskarżony) i *condannato* (skazany) (del Giudice, 2008, s. 745).

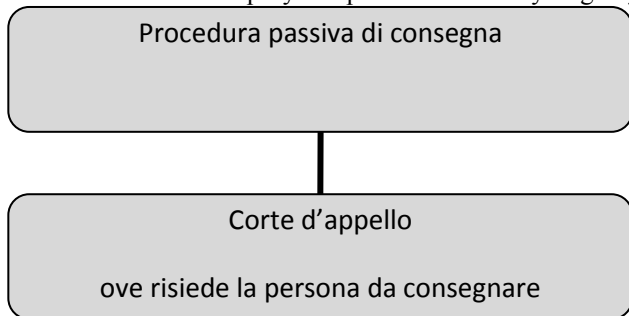
Trudnym terminem jest także *truffa*, która w tłumaczeniu listy przestępstw oznacza sprzeniewierzenie cudzego mienia, natomiast zgodnie z definicjami podanymi w słownikach to odpowiednio: oszustwo, szalbierstwo (Grelewicz-La Mela, Nuzzo, 2003, s. 442) i oszustwo, szachrajstwo (Meisels, 1986, s. 607; Podracka, 2008, s. 1202). Także termin *racket* to według najnowszego słownika włosko-polskiego organizacja przestępcza typu mafijnego (Cieśla, Jamrozik, Głos, 2006, t. 3, s. 283). Warto podkreślić, że słowo *racket* występuje tylko w dwóch słownikach włosko-polskich: w *Słowniku prawniczym włosko-polskim* i *Wielkim słowniku włosko-polskim*. Do drobnych nieścisłości można zaliczyć przestępstwo nr 31, gdzie przy polskim terminie: porwanie statku wodnego lub powietrznego, mamy włoski odpowiednik: *dirottamento di aereo/nave*, co w pierwszym przypadku oznacza statek powietrzny, a w drugim wodny, niemniej jednak dla osoby znającej język włoski, ta zamiana określeń statku nie powinna stanowić trudności.

Warto w tym miejscu zaznaczyć, że w przypadku Włoch decyzja ramowa Rady w sprawie europejskiego nakazu aresztowania weszła w życie dopiero w 2005 roku (Ustawa nr 69 z dnia 22 kwietnia 2005) (Piccialli, 2007, s. 165). Włochy były ostatnim krajem Unii Europejskiej, który inkorporował przepisy Decyzji Ramowej z 2002 roku (z 13 czerwca 2002) do wewnętrznego porządku prawnego. Strona włoska, zgłaszając zastrzeżenia do wyżej ww. Decyzji spowodowała, że przepisy ustawy nr 69 są częściowo sprzeczne z przepisami Decyzji Ramowej z dnia 13 czerwca 2002 roku – dotyczy to podstaw odmowy wykonania ENA. W ustawie włoskiej wszystkie fakultatywne podstawy odmowy wykonania ENA są obligatoryjne. „Katalog odmów” wykonania ENA został dodatkowo poszerzony o okoliczności w ogóle nieprzewidziane w przepisach Decyzji Ramowej. We Włoszech niedopuszczalne jest wykonanie ENA, m.in. wobec kobiety w ciąży, gdy w państwie wydania ENA przepisy nie przewidują maksymalnego czasu stosowania tymczasowego aresztowania w postępowaniu przygotowawczym lub gdy w ENA nie wymieniono dowodów wskazujących na popełnienie przestępstwa. Nieuniknione w tej sytuacji konflikty norm prawnych stopniowo rozstrzyga orzecznictwo

włoskiego Sądu Najwyższego, przyznając prymat przepisom Decyzji Ramowej, co implikuje ich bezpośrednie stosowanie (www.pk.gov.pl).

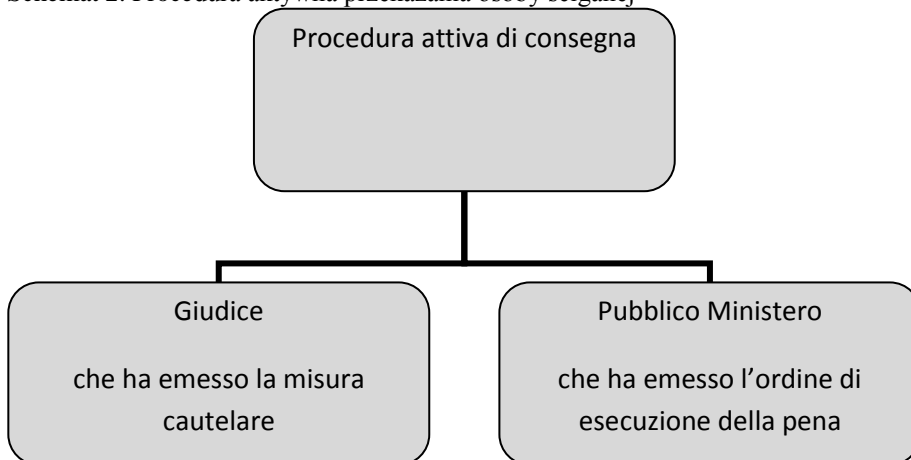
W przypadku Włoch mamy do czynienia z 2 procedurami stosowania ENA: pasywną i aktywną, w Polsce mamy odpowiednio: przejęcie i przekazanie ścigania. Na schematach 1 i 2 prezentujemy dwie procedury stosowania ENA we Włoszech.

Schemat 1. Procedura pasywna przekazania osoby ściganej

Jak wykazuje schemat 1, w przypadku procedury pasywnej (przekazania ścigania) upoważniony organ zainteresowanego państwa UE występuje do strony włoskiej z wnioskiem o wydanie osoby ściganej przebywającej na terenie Republiki Włoskiej. Kompetentnym organem do wykonania takiego wniosku jest *Corte d'appello* (Sąd Apelacyjny).

Schemat 2. Procedura aktywna przekazania osoby ściganej

W przypadku tzw. procedury aktywnej (przejęcie ścigania) rząd włoski występuje do państwa członkowskiego o wydanie osoby ściganej. Tu organem uprawnionym do wydania ENA jest sędzia lub prokurator, który wydał zarządzenie wykonania kary zgodnie z art. 656 włoskiego kodeksu postępowania karnego.

Legilingwistyka Porównawcza 3/2010

W razie pozytywnego rozstrzygnięcia wniosku o przekazanie ścigania dotyczącego osoby tymczasowo aresztowanej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej minister sprawiedliwości zwraca się do właściwego organu o niezwłoczne podjęcie czynności mających na celu wydanie i przekazanie takiej osoby organom państwa obcego.

Analizując poszczególne trudności terminologiczne stojące przed tłumaczami polskimi, warto sięgnąć do sprawozdania oceniającego stan transpozycji decyzji ramowej w sprawie ENA (Dokument MEMO/07/288). Komisja oceniła środki podjęte od 2005 roku do 1 czerwca 2007, a więc w latach, w których zarówno w Polsce, jak i we Włoszech obowiązywał już wykaz 32 kategorii przestępstw, wobec których zniesiono wymóg weryfikacji pod kątem podwójnej odpowiedzialności karnej. Celem sprawozdania komisji było wskazanie przykładów dobrej praktyki w państwach członkowskich oraz trudności, jakie nastąpiły przy transpozycji ENA.

W Polsce szczegółowy tryb postępowania sądów okręgowych, m.in. wydających ENA i wykonujących europejskie nakazy aresztowania wydane przez państwa członkowskie wobec ministerstwa sprawiedliwości, został uregulowany w rozdziale 4 *Postępowanie w sprawach europejskiego nakazu aresztowania* rozporządzenia ministra sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 roku. W regulaminie urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. 2007 Nr 38, poz. 249) widnieje zapis: „W przypadku wydania europejskiego nakazu aresztowania właściwy sąd okręgowy przesyła ministrowi sprawiedliwości jego odpis, a nadto odpis postanowienia o wydaniu nakazu lub wyciąg z protokołu posiedzenia w przedmiocie wydania nakazu oraz informację, do jakiego państwa nakaz został przesłany do wykonania. Natomiast w przypadku wykonywania europejskiego nakazu aresztowania wydanego przez państwo członkowskie sąd okręgowy przesyła ministrowi sprawiedliwości odpis postanowienia w przedmiocie wydania osoby wraz z informacją, w jakim terminie od daty zatrzymania osoby ściganej rozpoznano sprawę, odpis nakazu przetłumaczony na język polski, informację, w jakim terminie osoba ścigana została przekazana właściwemu organowi sądowemu państwa wydania nakazu, kopie pism przesłanych właściwemu organowi sądowemu państwa wydania nakazu, zawierających informacje o przyczynach niedotrzymania terminów rozpoznania sprawy i przekazania osoby ściganej” (Marian Cichosz, 08 maja 2008, <http://orka2.sejm.gov.pl/IZ6.nsf/main/7C4C5368>). Na podstawie danych gromadzonych przez polski Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji, który wszystkie czynności związane z ewidencjonowaniem ENA odnotowuje w dwóch repertoriach, a mianowicie: DWO i P-I-5280 (dla odpisów ENA wydawanych przez sądy polskie) oraz DWO i P-I-5281 (dla odpisów ENA wydawanych przez organy sądowe państw członkowskich), można przedstawić ilość ENA, które zostały wydane przez polskie sądy.

Tabela 4. Liczba ENA wydana przez polskie sądy w okresie 7.11.2006–31.08.2008

Lp.	Państwo	7.11.2006– 31.12.2006	1.01.2007– 31.12.2007	1.01.2008– 31.03.2008	Razem
1.	Niemcy	67	355	79	501
2.	Wielka Brytania	18	159	43	220
3.	Francja	8	70	17	95

4.	Holandia	14	46	23	83
5.	Hiszpania	11	60	11	82
6.	Włochy	8	45	21	74
7.	Irlandia	3	40	17	60
8.	Austria	3	24	5	32
9.	Belgia	4	27	1	32
10.	Grecja	5	23	3	31
11.	Szwecja	5	13	8	26
12.	Czechy	1	9	1	11
13.	Dania	1	7	2	9
14.	Słowacja		9		9
15.	Cypr		4		4
16.	Litwa		4		4
17.	Łotwa		3		3
18.	Bułgaria		2	2	4
19.	Portugalia		2		2

Zródło: DWO i P-I-5280.

Tabela 4 przedstawia zestawienie liczby ENA wystosowanych przez polskie sądy powszechne. Spoglądając na statystyki, na pierwszym miejscu widać Niemcy, potem kolejno Wielka Brytania, Francja, Holandia, Hiszpania, Włochy i Irlandia. W przypadku tych 7 krajów widać, że dokument ENA jest dosyć często stosowany przez polskie organa sądowe. Tym samym warto zadbać o jego poprawność terminologiczną, gdy dochodzi do jego tłumaczenia. W przypadku ENA w odniesieniu do pary językowej włoski – polski stosowanie zgromadzonej i oficjalnie zatwierdzonej terminologii wydaje się być jedyną możliwą i poprawną strategią przekładu. O ile na stronach polskich znajdziemy co najmniej kilka dokumentów poświęconych ENA, o tyle w przypadku Włoch nie udało się dotrzeć autorce do podobnych publikacji. Jak wspomniano wcześniej dokument ENA wywoływał i nadal wywołuje wiele kontrowersji we Włoszech.

Podsumowując rozważania zawarte w niniejszym artykule, dochodzimy do wniosku, że część specjalistycznej terminologii UE tworzy eurożargon. Jako tłumacze możemy oczywiście próbować znaleźć bardziej trafne określenia listy np. 32 przestępstw, należy jednak pamiętać, że nasze propozycje musiałyby zyskać pozytywną akceptację innych weryfikatorów oraz musielibyśmy dostosować się do wytycznych dotyczących tworzenia i przekładu tekstów (zasada *Fight to Fog*). Z pewnością zadanie to niełatwe, niemniej jednak warto podjąć próbę zmian, w chwili gdy jesteśmy ich pewni.

Najważniejszym zadaniem stojącym przed tłumaczem jest umiejętność nie tylko odszukania i dotarcia do prawidłowego ekwiwalentu terminologicznego danego słowa czy terminu, ale umiejętność sprawnego i mądrego poruszania się po specyfice środowiska żargonu unijnego.

Bibliografia

Biel Łucja, 2007, *Współpraca unijna w sprawach karnych. Podstawowe terminy w praktyce translacyjnej*, „Lingua Legis”, nr 15, s. 3–8.

- Cieśla Hanna, Jamrozik Elżbieta, Kłos Radosław, 2006, *Wielki słownik włosko-polski*, Warszawa, Wiedza Powszechna.
- Del Giudice Federico, 2008, *Nuovo dizionario giuridico*, Napoli, Gruppo Editoriale Esselibri-Simone.
- Grelewicz-La Mela Małgorzata, Nuzzo Beata, 2003, *Słownik prawniczy włosko-polski*, Warszawa, Dom Wydawniczy ABC.
- Jopek-Bosiacka Anna, 2008, *Przekład prawny i sądowy*, Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Kierzkowska Danuta, 2007, *Tłumaczenia prawnicze*, Warszawa, Wydawnictwo Translegis.
- Kodeks karny*, 2009, Warszawa, LexisNexis.
- Masłowska Małgorzata, oprac., 2008, *Kodeks postępowania karnego*, Warszawa, LexisNexis.
- Meisels Wojciech, 1986, *Podręczny słownik włosko-polski*, Warszawa, Wiedza Powszechna.
- Piccialli Paolo, 2007, *Il processo penale illustrato*, Napoli, Gruppo Editoriale Esselibri-Simone.
- Płachta Michał, 2002, *Prace ONZ nad nowymi konwencjami o zwalczaniu terroryzmu: dwa modele instrumentów międzynarodowych*, „Biuletyn Ośrodka Informacji Rady Europy”, nr 1, s. 97–116.
- Płachta Michał, 2002, *Europejski nakaz aresztowania (wydania) kłopotliwa „rewolucja” w ekstradycji*, „Studia Europejskie”, nr 3, s. 59.
- Podracka Maria Katarzyna, 2008, *Uniwersalny słownik polsko-włoski*, Warszawa, Rea. strony www:
www.eur-lex.europa.eu.
www.pk.gov.pl.
- Marian Cichosz, 08 maja 2008, <http://orka2.sejm.gov.pl/IZ6.nsf/main/7C4C5368>.
Drugie sprawozdanie oceniające stan transpozycji decyzji ramowej w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, Dokument MEMO/07/288,
<http://www.europa.eu/.../pressReleasesAction.do?...MEMO/07/288>.